

Наталія Жигайло

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДУХОВНОСТІ В УМОВАХ ОНЛАЙ-НАВЧАННЯ

Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра теорії та історії культури,
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна
e-mail: nataliya.zhyhaylo@lnu.edu.ua
ORCID ID 0000-0001-5686-2652

Стаття присвячена важливості формування духовності для сучасного інформаційного суспільства в умовах глобалізації. Дослідження базується на вивченні процесу духовного становлення студентської молоді. Представлені психологічні механізми формування інформаційної духовності в юнацькому віці. Мета дослідження полягає у встановленні психологічних закономірностей та механізмів інформаційного духовного становлення особистості студента.

Об'єктом даного дослідження є процес духовного становлення студентської молоді. Предмет дослідження: психологічні закономірності та механізми духовного становлення особистості в юнацькому віці. Наукова новизна дослідження полягає: у розробці та апробації моделі духовності особистості; у виокремленні критеріїв, рівнів і показників духовності особистості в юнацькому віці; у розкритті психологічних закономірностей духовного становлення особистості у період юності; у розробці та експериментальній апробації програми духовного становлення особистості студента; у розробці та апробації в межах вказаної програми комплексної діагностико-корекційної системи. Нами представлено інформаційну духовність як наповнення інформаційного простору духовними цінностями задля формування високого рівня свідомості та самосвідомості особистості; розвитку її духовних пріоритетів; обґрунтування системи цінностей, що мають лягати в основу життя, виступати на передній план усього процесу життєдіяльності. На сьогоднішній день Україна здійснила значний цифровий стрибок та перейшла на більш високий технологічний рівень розвитку. Однак, утвердження і розквіт нашої держави можливий лише за умови професійного та інформаційно-духовного становлення кожного громадянина, професіонала, фахівця, який має стати вирішальною силою, що забезпечить незворотність поступу України до своєї волі, слави, економічного та соціального добробуту, здорової нації, сильної держави світового рівня.

Ключові слова: духовність, інформаційна духовність, інформаційно-духовна особистість, становлення інформаційної духовності особистості, студентська молодь, критерії інформаційної духовності, джерела інформаційної духовності.

Ключові слова: духовність, інформаційна духовність, інформаційно-духовна особистість, становлення інформаційної духовності особистості, студентська молодь, критерії інформаційної духовності, джерела інформаційної духовності.

Постановка проблеми. Сучасна Україна повною мірою включена в процеси інформатизації суспільства і формування єдиного світового інформаційного ринку. Глобалізація та цифровізація охоплює усі сфери життя та діяльності, у тім числі і освіту. Впровадження новітніх інформаційних технологій значно прискорює процес отримання, обробки та аналізу інформації. Широкий і оперативний доступ до інформації підвищує ефективність її використання, що стає невід'ємним елементом управління усіма інститутами і процесами. Завдяки цьому процесу стала можлива нова синтетична, інтегральна форма навчання – онлайн-навчання. Онлайн-навчання являє собою високотехнологічний продукт науково - технічної революції, що використовує ідею безвідривного обслуговування студентів, чим і пояснюється його активне поширення у всьому світі. Проте, разом з тим процеси роботи з інформацією стають малокерованими, а разом із спрощенням доступу до інформації, спостерігається зниження її якості, правдивості, структурованості, відповідності нормам суспільної та особистої моралі.

У зв'язку з цим, зростає потреба духовного відродження та оновлення, повернення духовності у душі людей, без чого неможливо говорити про утвердження нашого суспільства, його відповідності нормам цивілізованого існування, законодавчих та реальних гарантій прав та свобод особистості, які є пріоритетними у всьому цивілізованому світі.

Аналіз останніх публікацій на тему дослідження. Проблемі духовності присвячено чимало досліджень: від Платона, Аристотеля, Панфіла Юркевича, Григорія Сковороди до наших днів: С. Д. Максименко, І. Д. Пасічник, Г. О. Балл, М. Й. Боришевський, В. П. Москалець, М. В. Савчин, В. Ф. Моргун, В. М. Жуковський, Р. В. Каламаж, О. В. Матласевич, В. П. Мельник, Л.В.Рижак, М.П.Альчук, Н. І. Жигайло; зарубіжні класики: Ф. Лерш, К. Г. Юнг, К. Роджерс, Р. Мейо, Дж. Коннорс тощо. Серед сучасних зарубіжних досліджень варто виокремити працю Л. Брегмана з екології духовності концепцію психологію духовності Л. Кулліфорда. Найновіші дослідження Г. Джонстона і Ф. Коуена базуються на нових дослідженнях нейробіології і аналізують духовний досвід через призму нейронауки, визначають вплив духовності на інтелект. Значна увага теж надається практичним аспектам і ролі духовності на робочому місці та у бізнесі тощо.

Виклад основного матеріалу. Задля реалізації вказаної мети нами використовувалися раніше досліджені характеристики духовності як інтегративної якості особистості, яка слугує однією з найбільш фундаментальних характеристик особистості як відкритої системи. Відштовхуючись від запропонованого

визначення, що духовність – це складний психічний феномен; вияв внутрішнього світу особистості; інформаційно-енергетична структура особистості, насичена символами, якими вона володіє, нами запропоновано термін «інформаційна духовність», який вперше використав наш сучасник, доктор економічних наук, Заслужений професор Львівського національного університету імені Івана Франка Хоронжий Андрій Гнатович. Професор Хоронжий А.Г. вніс великий вклад в концепцію самокерування способом життя, яка ґрунтується на мистецтві управління. Учений вважає, що самокерування способу життя базується на культурі управління, яка являє собою специфічний спосіб організації і розвитку людської життєдіяльності, представлений у продуктах матеріальної та духовної праці, у системі духовних цінностей, у ставленні людини до природи, інших людей і самої до себе. Професор Хоронжий Андрій Гнатович наголосив на сучасних соціальних та економічних викликах та закликав розвивати інформаційну духовність. У зв'язку з цим, нами представлено вивчення питання інформаційної духовності та її значення для особистості в умовах дистанційного навчання.

Під **інформаційною духовністю** ми розуміли наповнення інформаційного простору духовними цінностями задля формування високого рівня свідомості та самосвідомості особистості; розвитку її духовних пріоритетів; обґрунтування системи цінностей, що мають лягти в основу життя, виступати на передній план усього процесу життєдіяльності. Джерелами інформаційної духовності слугують наука, культура, релігія, мистецтво, спорт тощо.

З метою формування інформаційної духовності студентської молоді нами запропоновано поняття «інформаційно-духовної особистості»; авторську психологічну структуру інформаційно-духовної особистості; авторську модель інформаційного духовного становлення особистості молоді, програму тренінгу розвитку інформаційної духовності особистості; тематичний план спецкурсу «Психологія формування інформаційної духовності особистості»; критерії розвитку інформаційної духовності особистості; джерела формування інформаційної духовності особистості.

Під терміном «інформаційно-духовна особистість» ми розуміємо особистість, в яка є сучасною та цифрово грамотною, водночас, в своїх думках і вчинках опирається на закони правди та справедливості; яка в своєму житті керується принципами істини та любові до ближнього; користується законами взаємоповаги та взаємодопомоги; інформаційний простір якої сповнений духовно-культурними надбаннями.

Авторська психологічна структура духовної особистості (рис.1) представлена нами у вигляді дерева, основа (коріння) якого базується на чинниках саморегуляції, якими є воля, совість і віра; вітки цього дерева – це наші пізнавальні та емоційно-вольові психічні процеси, психічні стани, психічні властивості, психічна діяльність, спрямованості тощо, а верхівка цього дерева прагне до духовного зростання, тобто до самовдосконалення.

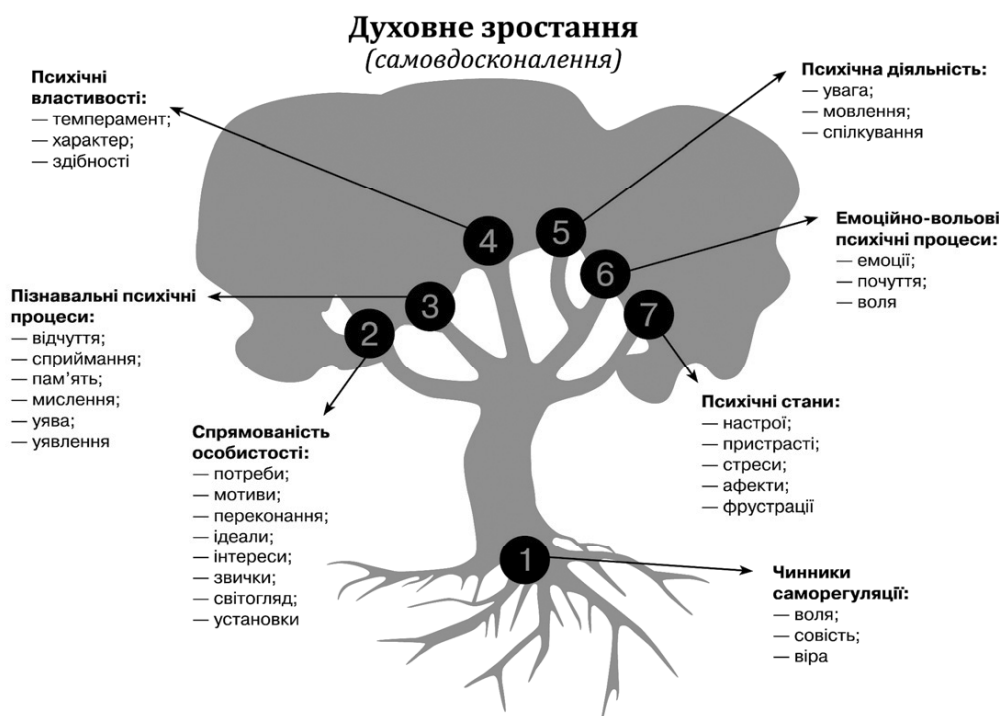

Рис. 1. Психологічна структура особистості за С. Максименко, Н. Жигайло

Авторська модель духовного становлення особистості включає в себе інструментальну, потребово-мотиваційну та інтеграційну складові (рис. 2).

Рис. 2. Авторська модель духовного становлення особистості

Психологічний тренінг формування інформаційної духовності особистості студентської молоді представлений нами у наукових працях, з якими можна ознайомитися у матеріалах, розміщених у фахових виданнях України та виданнях наукометричних баз Scopus, Web of Science тощо.

Також нами представлено критерії, яким повинна відповідати інформаційно-духовна особистість: моральні: інформаційно-духовна особистість характеризується чесністю, справедливістю, достоїнністю; має діловий та особистісний авторитет; любить свою працю і відповідально відноситься до неї; мати етично-діловий такт і радість від спілкування; інтелектуальні: високий рівень фахової підготовки; точність пам'яті, гнучкість мислення, творчість уяви; темперамент, лабільна нервова система (вроджені чинники); сила волі і віра (набуті чинники); мовленнєва культура, риторика; інтуїція; спостережливість; фізичні та канонічні: одяг, постава, поведінка; шляхетність, одухотворення.

Джерелами інформаційно-духовної особистості є: наука, культура, мистецтво; читання наукової, художньої, публіцистичної та духовної літератури, зокрема, Святого Письма; соціальні мережі з використанням духовної інформації; Богословіє (як наука про Бога); Свята Літургія – вчителька життя (А. Шептицький); Молитва – розвиток душі; церковне мистецтво; християнська філософія (пізнання Бога); природа, культура, мистецтво, спорт тощо.

Висновки. Інформаційна духовність – це наповнення інформаційного простору духовними цінностями задля формування високого рівня свідомості та самосвідомості особистості; розвитку її духовних пріоритетів; обґрунтування системи цінностей, що мають лягти в основу життя, виступати на передній план усього процесу життєдіяльності. На сьогоднішній день Україна здійснила значний цифровий стрибок та перейшла на більш високий технологічний рівень розвитку. Однак, утвердження і розквіт нашої держави можливий лише за умови професійного та інформаційно-духовного становлення кожного громадянина, професіонала, фахівця, який має стати вирішальною силою, що забезпечить незворотність поступу України до своєї волі, слави, економічного та соціального добробуту, здорової нації, сильної держави світового рівня.

Перспективи подальших досліджень Врахування результатів дослідження є важливим для розробки та оновлення навчальних програм, вибору навчального інструментарію та контенту викладачами, а також створення інформаційного забезпечення дисциплін усіх напрямів. Запропонована у дослідженні методологія може бути використана для розширення дослідження і застосування обраних методів та підходів до інших об'єктів дослідження – науковців, педагогів, студентів, усіх учасників дистанційного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г., Трач Р. Психологія і духовність // Гуманістична психологія. К: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ. 2005. 279 с.
2. Жигайло Н.І., Карпінська Р.І. Психологія особистісного та духовного зростання лідера : Психологічний журнал. - № 1 (21) 2019 file:///C:/Users/user/Downloads/psch_2019_1_6.pdf

3. Жигайло Н. І. Психологія духовного становлення особистості майбутнього фахівця : Монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 336 с.
4. Жигайло Н.І., Кохан М.О., Данилевич Н.М. Психологія бізнесу та управління : навчальний посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 308 с.
5. Максименко С. Д. Генеза здійснення особистості : наук. монографія. К. : КММ, 2006. 255 с.
6. Максименко С. Д. Психологія особистості : Підручник. К. : КММ, 2007. 296 с.
7. Москалець В. П. Психологія особистості : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2013. 416 с.
8. Помиткін Е. О. Психологія духовного розвитку особистості : монографія. Київ : Наш час, 2005. 278 с.
9. Савчин М. В. Духовний потенціал людини : монографія. Івано- Франківськ: Вид-во «Плай» Прикарпатського ун-ту, 2001. 203 с.
10. Хоронжий А.Г. Керування людини собою: монографія. – Львів: СПОЛОМ, 2020. – 176 с.
11. Blayone T., Mykhailenko O.; Kavtaradze M.; Kokhan M.; vanOostveen R.; Barber W. Profiling the digital readiness of higher education students for transformative online learning in the post-Soviet nations of Georgia and Ukraine. International Journal of Educational Technology in Higher Education. 37 (2018). URL: <https://educationaltechnologyjournal.springeropen.com/articles/10.1186/s41239-018-0119-9>

Nataliya Zhyhaylo

FORMATION OF INFORMATION SPIRITUALITY IN THE CONDITIONS OF ONLINE LEARNING

Ivan Franko National University of Lviv, Faculty of Philosophy,
Department of Theory and History of Culture,
Universytetska str., 1, 79000, Lviv, Ukraine
e-mail: nataliya.zhyhaylo@lnu.edu.ua
ORCID ID 0000-0001-5686-2652

The article is devoted to the importance of spirituality formation for the modern information society in the conditions of globalization. The study is based on the study of the process of spiritual formation of student youth. Psychological mechanisms of formation of information spirituality in adolescence are presented. The purpose of the study is to establish the psychological patterns and mechanisms of informational spiritual development of the student's personality.

The object of this study is the process of spiritual development of student youth. Subject of research: psychological patterns and mechanisms of spiritual development of the individual in adolescence. The scientific novelty of the study is: the development and testing of a model of spirituality of the

individual; in distinguishing the criteria, levels and indicators of spirituality of the individual in adolescence; in the disclosure of psychological patterns of spiritual development of the individual in adolescence; in the development and experimental testing of the program of spiritual development of the student's personality; in the development and testing within the specified program of a comprehensive diagnostic and correction system.

We present information spirituality as filling the information space with spiritual values in order to form a high level of consciousness and self-consciousness of the individual; development of her spiritual priorities; substantiation of the system of values that should be the basis of life, to come to the forefront of the whole process of life. To date, Ukraine has made a significant digital leap and moved to a higher technological level of development. However, the establishment and prosperity of our state is possible only with the professional and informational-spiritual development of every citizen, professional, specialist, who must become a decisive force that will ensure the irreversibility of Ukraine's progress to its will, glory, economic and social welfare, healthy nation, strong world-class states.

Keywords: spirituality, information spirituality, formation of information spirituality of a person, spiritual values, student youth, conceptual model, criteria and indicators of information spirituality

.Стаття надійшла до редколегії 12.09.2021

Прийнята до друку 17.11.2021